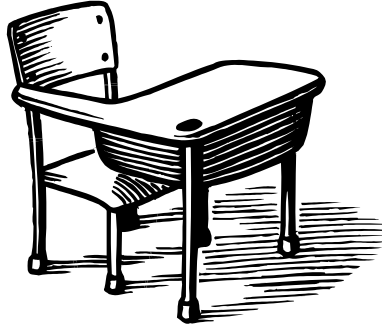

Me og uss, de og dikko

- eit undervisningsopplegg i hallingdialekten

Der rek det ferdafolk ifrå land og by
Dialektlære

Har ein sang som gjer sjele di varm
Hallinghits

Har ein sang som set tanken min fri
Stev på hjernen

Det æ 'kji so lett å gjera eit valg
når alt æ på salg
Dialektundersøking

Inst i øyra
Huldrehøyrespel

De va so mangt me skulde ha sagt
om me hadde ord og makt
Småplukk

Me og uss, de og dikko

- eit undervisningsopplegg i hallingdialekten

"Dagens vaksne er krye av hallingmålet, kanskje meir enn nokon gong. Den unge generasjonen avgjer no framtida til hallingmålet. Dei treng oppmuntring."

Dette skriv Hallgrim Berg i føreordet til boka *Me og uss, de og dikko*. Me håpar forslaget vårt til arbeid med dialektboka blir ei slik oppmuntring. Undervisningsopplegget kan nyttast som eit felles prosjekt for alle elevane på skulen, til dømes i stasjonsarbeid der elevane sjølve kan velja mellom ulike tema. Lærarane kan òg plukke ut delar av opplegget, og nytte det i vanleg gruppeundervisning. Målgruppa er tenkt 5.-7.steg, men kan tilpassast både yngre og eldre elevar.

Helsing Marianne Sørboen (Nedre-Ål skule) og Karin Magnetun (Torpo skule)

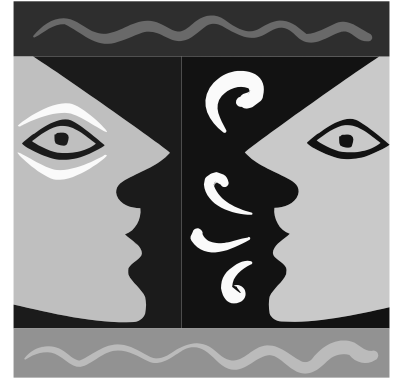
Undervisningsopplegget dekkjer desse kompetansemåla frå KUNNSKAPSLØFTET:

KOMPETANSEMÅL FRÅ K-06	KONKRETISERING AV KUNNSKAPSLØFTET -delvis henta frå Hallingdalsløftet
MUNTLIGE TEKSTER Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <i>opptre i ulike språkroller gjennom rollespill og drama, opplesing, intervju og presentasjoner</i>	Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - bruke hallingdialekten i dramatiseringar og andre munnlege framføringar, som t.d. revy og høyrespel - framføre tekstar for eit publikum - innhente data om utviklinga av hallingdialekten ved hjelp av intervju, arbeide vidare med det innsamla materialet og presentere det elektronisk
SKRIFTLIGE TEKSTER Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <i>eksperimentere med ulike språkvarianter i egen skrivning på bokmål og nynorsk, <u>dialekt</u> og gruppespråk</i>	Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - skrive stev og songtekstar på dialekt
<i>bruke digitale skriveverktøy i skriveprosesser og i produksjon av interaktive tekster</i>	<ul style="list-style-type: none"> - bruke tekstbehandling i eigen skriveprosess - nytte program som til dømes PowerPoint som presentasjonsverktøy - hente og leggje inn relevant informasjon i læringsplattforma "It's learning"
SAMMENSATTE TEKSTER Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <i>bruke sang, musikk og bilder i framføringar og presentasjoner</i>	Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - noko om korleis tekstar kan forsterkast ved hjelp av musikk og song - laga enkle høyrespel og dramatiseringar - kunne gjennomføre opptak med lyd
SPRÅK OG KULTUR Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <i>finne språklige særtrekk i sitt eget miljø og sammenligne med noen andre dialekter</i>	Mål for opplæringa er at eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> - kjenne til den lokale dialekten - kjenne til særtrekk i eigen dialekt og kunne samanlikne med andre dialektar

Å prate dialekt – er det viktig?

ARGUMENTSAMLING av Hallgrim Berg

Mange forandrar talemålet sitt etter kvart som dei flyttar rundt i landet. Andre heldt på hovudtrekk i dialekten sin, anten dei er heime eller ute. Somme går inn for å prate så "rein" dialekt dei berre kan, medan andre bryt fullstendig med heimen og heimbygda og pratar eit slags ubestemmeleg austlandsk bymål.

Her er ein del argument for å prate dialekt:

- Dialekt er populært landet rundt. Det er slutt på den tida at folk blir "sett ned på" fordi dei brukar dialekten sin. Striden for dialektane, og for å godta folk slik dei er, har vore ei kampsak for den organiserte målrørsla.
- Dialekt er klangfullt. Dei fleste band som syng på norsk i dag, brukar dialekten sin (Åge Aleksandersen, D.D.E., Odd Nordstoga, Hellbillies, Tolv Volt, Vamp osv.) fordi det har appell, er fint å laga tekstar på, kling godt og er det lettaste språket å syngje på.
- Dialekt set farge på tilveret og gjer mange glade. Det er interessant og spanande å høyre dialektar frå alle kantar av landet. Det er moro at ikkje alle er like og at alt språk er likt.
- Dialekten gir enkeltmennesket identitet og styrke. Du veit at du høyrer heime ein stad, i ein lang tradisjon, knytt til eit geografisk område som du kjenner og meistrar.
- Dialekten er tenleg på alle livets område. I dag høyrer me dialekt og nynorsk i radio og fjernsyn, i skulen, i kyrkja, i rettsalane og alle stader der folk ferdast.
- Dialekt løner seg ofte. Ei jente frå Ål fortalde at ho selde fleire forsikringar og hadde større suksess i forretningslivet etter at ho gjekk over frå bokmål til å bruke halling i Oslo. Fordi: Den som er seg sjølv, er meir tillitsvekkjande sett frå kjøparen si side. Du er deg sjølv, og det merkar alle du møter.
- Byfolk vil helst at hallingar pratar dialekt. Dette har med naturleg forventning å gjera: Når byfolk dreg på hytta eller er på tur til Hallingdal eller andre bygder, ventar dei å høyre den dialekten og oppleve den kulturen som høyrer heime på vedkomande stad. Reiselivet i Hallingdal ser i dag på dialektane og kulturtradisjonane som ein stor ressurs.
- "Tal dialekt og skriv nynorsk" er to sider av same sak, hevdar Noregs Mållag. Det går sjølv sagt godt an å prate dialekt sjølv om du har bokmål som skriftleg opplæringsmål (til dømes Nes og Flå). Men for dei som vil prate halling, er det unekteleg ein styrke å ha nynorsk som eit ryggstø:
  - Nynorsk: Eg vil ikkje heim att før i morgon.
  - Halling: E vil ikkje heim att før i morgo(mørgo).
  - Bokmål: Jeg vil ikke hjem igjen før i morgen/ jei vi'kke hjem igjen før i morra.
- Dialekt gir profil og attkjenning. Hallingdialekten er, som andre fjellbygdsmål, ekstra godt likt landet rundt, noko Nitimens dialektkåring i NRK i 2005 viste. Blant dagens profilerte hallingar

som alltid brukar dialekt/nynorsk: Ragnhild Jepsen på preikestolen i Nidarosdomen, Arne Moslåttén og Hellbillies-gjengen på alle konsertar, Stein Torleif Bjella i Tolv Volt, Høggorm-Kåre på Nes, Ulf Arne Johannesen på turnear, Hallgrim Berg på Stortinget og i media, Ivar Reinton i Buskerud fylkesting, Ådne Søndrol (delvis) som skøytereportar, Magne Myhren og Kjell Venås som vitskapsmenn på universitetet, Borgar Høgetveit Berg som forretningsadvokat og i rettssalen, Astrid Randen i Dagsnytt, m.fl.